

■ COLUMNA

Misapa ed autras cumbinaziuns

DA MARIA CADRUVI

Danunder avain nus prendì ils pleds? Els n'èn betg dads giu da tschiel ed els n'èn betg creschids or da la terra. Els èn sa svilup pads en il decurs dal temp. Ma quest svilup n'han ils pleds betg fatg or da sasez. Carstgauns han creà quai che nus numnain pleds. Els han cumenzà in-sacura ad articular, tadlar, inventar, imitar, integrar, cumbinar, differenziar e copiar.

Ils linguatgs sa midan e sa sviluppeschan vinavant. Pleds vegls survegnan novas muntadas. Cunquai che nus n'arcunain betg pli graun savain nus ussa arcunar da tuttas sorts al computer. Pleds esters vegnan duvrads senza fastidis u adattads. Il cool daventa coolira. Mega va bain en bleras linguas. E pleds sco «fake news» e «shitstorm» vegnan integrads entir ed entratg en nossa tschantscha. Novas cumbinaziuns u creaziuns sa derasan tenor ina dinamica che n'è betg programmabla. Igl è grondius ch'i dat il pledari grond online per l'innovaziun linguistica cuminaivla. Ma il linguatg è tant chausa privata sco chausa publica. Betg tut quai che vegn pronunzià en l'intimitad è cunvegnent era en la publicitad.

Atgnamain appartegn il linguatg a tuts. Pia è mintgin envidà da termagliar e lavurar cun il linguatg, a bucca ed en scrit, en sias quatter paraids ed era – sche el u ella han temp e talent, motivaziun e curaschi avunda – en ils differents meds da comunicaziun che tutgan oz tar il mintgadi sco lavar ils dents.

Mes consort ha emprendì rumantsch. El ha fatg cumbinaziuns e variaziuns cun pleds rumantschs ditg avant ch'el haja insumma vuli e savì discurren currentamain «noss» linguatg. Ina giada avant blers dis ed onns aveva el ditg: «Lain bunar!» Betg: «Jau vuless dar ina buna a Tai.» Ubain: «Ma dai in bitsch.» Na, simplamain: «Lain bunar.» Dapi quest mument ha il pled «bunar», ch'el saja lura gist u fauss, cumenzà a chatschar ragischs en noss vocabulari privat e procurà

per bleras bellas risadas. Igl è dal rest divertivel dad observar, era en las atgnas relaziuns, tge pleds charins, impertinents, curius, schregs, maltratgs, provocativs, fantastics che s'igniveschan en il decurs dals onns en ils dialogs quotidiani privats. Pleds ch'ins na vegn forsà mai a chattar en in vocabulari u pledari uffizial.

En noss vitg datti occurrenzas cun il titel «da cuminonza a Ruschein – la sera dils treis». Sis sairas l'onn, mintgamai ils trais dad in mais, vegn purschì in program cun zunt differents temas, davent da l'aura enfin la mort. La struttura da la saira variescha. Per ils trais da settember, in glindesdi, ha mes um manegià da far ina saira da MiSaPa. MiSaPa??? Quai è tenor el la versiun rumantscha da JeKaMi. Jeder Kann Mitmachen. Mintgin Sa Participar. MiSaPa è – sco bunar – ina cumbinaziun inventada. «Quai astgass vegnir legher» è il titel da la saira da cuminanza dal settember. Tgi che vul po vegnir a raquintar ina sgnocca, ina curta legra istorgia, in eveniment plain spass. Tgi sa – forsà chatta il misapa in bel di schizunt access en il pledarigrond.ch.

maria.cadruvi@spin.ch